

УДК 347.73

DOI <https://doi.org/10.32782/LST/2021-1-7>

Валерія ТУЛЯНЦЕВА

кандидат юридичних наук, доцент цивільного, господарського та екологічного права, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», просп. Д. Яворницького, 19, м. Дніпро, Україна, 49005

ORCID: 0000-0001-8275-2051

Бібліографічний опис статті: Тулянцева, В. (2021). Правове регулювання обігу фінансових ресурсів позабюджетних державних цільових фондів. *Law. State. Technology*, 1, 47–53, doi: <https://doi.org/10.32782/LST/2021-1-7>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПОЗАБЮДЖЕТНИХ ДЕРЖАВНИХ ЦІЛЬОВИХ ФОНДІВ

У статті автором характеризуються особливості формування бюджету позабюджетних цільових фондів, встановлюються джерела надходжень до нього, визначаються правила акумуляції грошових коштів. Автором визначаються правила формування фінансових ресурсів позабюджетних цільових фондів. Автором аналізується досвід зарубіжних країн зі створення цільових фондів дозволило обґрунтувати пропозицію щодо доцільності запровадження регіональних фондів з метою забезпечення адресності використання фінансових ресурсів.

Метою статті є здійснення характеристики особливостей правового регулювання обігу фінансових ресурсів позабюджетних державних цільових фондів.

Реалізація поставленої мети передбачає вирішення низки завдань, як-от: 1) визначення сутності категорії «фінансові ресурси»; 2) характеристика особливостей здійснення обліку їх надходжень й 3) зробити висновки із оптимізації правового регулювання обігу фінансових ресурсів позабюджетних державних цільових фондів.

Наукова новизна. У статті обґрунтовується доцільність нормативного закріплення особливостей формування бюджету позабюджетних цільових фондів, встановлюються джерела надходжень до нього, визначаються правила акумуляції грошових коштів.

Як **висновок**, у статті наголошується, що фінансові ресурси позабюджетних цільових фондів акумулюються з врахуванням таких правил, як: визначення виключно нормами чинного законодавства переліку відрахувань до позабюджетних цільових фондів та визнання останніх власністю держави; відрахування до позабюджетних цільових фондів є видом обов'язкових платежів і у їх виконання забезпечується застосування заходів державного примусу; цільове використання фінансових ресурсів позабюджетних цільових фондів.

Ключові слова: бюджет, позабюджетний цільовий фонд, режим, фінансово-правове регулювання, фінансові ресурси.

Valeria TULYANTSEVA

Associate Professor of Civil, Commercial and Environmental Law, Candidate of Law, National Technical University "Dnipro Polytechnic", 19 av. Dmytra Yavornytskoho, Dnipro, Ukraine, 49005

ORCID: 0000-0001-8275-2051

To cite this article: Tulyantseva, V. (2021). Pravove rehuliuвання obihu finansovykh resursiv pozabudzhethnykh derzhavnykh tsilovykh fondiv [legal regulation of the circulation of financial resources of extra-budgetary state trust funds]. *Law. State. Technology*, 1, 47–53, doi: <https://doi.org/10.32782/LST/2021-1-7>

LEGAL REGULATION OF THE CIRCULATION OF FINANCIAL RESOURCES OF EXTRA-BUDGETARY STATE TRUST FUNDS

In the article the author characterizes features of formation of the budget of extra-budgetary trust funds, sources of receipts to it are established, rules of accumulation of money are defined. The author determines the rules of formation of financial resources of extra-budgetary trust funds. The author analyzes the experience of foreign countries in creating trust funds allowed to substantiate the proposal on the feasibility of introducing regional funds in order to ensure the targeted use of financial resources.

The purpose of the article is to characterize the features of the legal regulation of the circulation of financial resources of extra-budgetary state trust funds.

Realization of the set purpose provides the decision of a number of tasks, such as: 1) definition of essence of a category "financial resources"; 2) characteristics of the peculiarities of accounting for their revenues and 3) draw

conclusions from the optimization of the legal regulation of the circulation of financial resources of extra-budgetary state trust funds.

Scientific novelty. The article substantiates the expediency of normative consolidation of the peculiarities of budget formation of extra-budgetary trust funds, establishes the sources of revenues to it, determines the rules of accumulation of funds.

In conclusion, the article emphasizes that the financial resources of extra-budgetary trust funds are accumulated taking into account such rules as: determination exclusively by the norms of current legislation of the list of contributions to extra-budgetary trust funds and recognition of the latter as state property; deductions to extra-budgetary trust funds are a type of mandatory payments and in their implementation the application of state coercive measures is ensured; targeted use of financial resources of extra-budgetary trust funds.

Key words: budget, extra-budgetary trust fund, regime, financial and legal regulation, financial resources.

Актуальність проблеми. Основою функціонування позабюджетних цільових фондів є реалізація концепції соціальної держави, якою проголошена Україна відповідно до ст. 1 Конституції України. Принцип соціальної державності полягає у перерозподілу національного прибутку в інтересах суспільства в цілому, і зокрема – на користь соціально незахищених груп населення (пенсіонерів, інвалідів, дітей та ін.). Необхідність перерозподілу національного прибутку в межах соціальної політики обумовлює відповідне здійснення державою фінансово-правової політики. Лише належний рівень ефективності її здійснення є гарантією розбудови соціальної держави в Україні.

У сучасних умовах, особливо у сфері функціонування позабюджетних цільових фондів проблемою, що потребує нагального вирішення, є усвідомлення власне громадянами необхідності забезпечення прозорості платежів до таких фондів, без сплати яких ускладнюється вирішення питання наповнення їх бюджету. Сплата страхових внесків за достатньо високими ставками – одна з причин приховання роботодавцями розміру заробітної плати працівників, що часто відбувається за мовчазної згоди останніх, що в тому числі пояснюється низьким рівнем їх правової культури та правової свідомості, неусвідомлення необхідності особистої участі у власному соціальному забезпеченні та страхуванні.

Процес розбудови соціальної держави вимагає систематичної роботи всіх гілок державної влади. Задачею галузевого законодавства має бути визначено конкретних органів та організацій, що наділені владними повноваженнями, що відповідають за здійснення реалізації основних заходів зі становлення соціальної держави. На наш погляд, такий обов'язок має бути покладено на позабюджетні цільові фонди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти правового режиму позабюджетних цільових фондів розглядаються у наукових працях Л. К. Воронової, М. П. Кучерявенко, (Воронова, Кучерявенко, 2003), О. А. Дмитрик

(Дмитрик, 2004), Шухніна А.С. (Шухнін, 2001), однак з врахуванням внесених змін до чинного законодавства вимагається проведення дослідження особливостей правового регулювання акумуляції фінансових ресурсів позабюджетних цільових фондів в Україні в умовах євроінтеграції.

З врахуванням вище зазначеного, а також у зв'язку з активізації процесів здійснення пенсійної реформи встановлюється **метою** даного дослідження визначення особливостей формування бюджетів позабюджетних цільових фондів в Україні та в зарубіжних країнах.

Виклад основного матеріалу. Особливості формування фінансових ресурсів позабюджетних цільових фондів визначаються специфікою відповідних правовідносин. Правові відносини за участю позабюджетних цільових фондів О.О. Дмитрик визначає як таку складну сукупність: податкових правовідносин (зміст яких полягає у встановленні обов'язку сплачувати податки, інші види обов'язкових платежів до державного та місцевих бюджетів, а також до бюджетів визначених чинним законодавством цільових фондів); правовідносин у сфері державного кредиту (зміст яких передбачає умови отримання відповідних фінансових ресурсів від фізичних та юридичних осіб, а також інших держав, на умовах строковості, повернення, платності та добровільності); страхові правовідносини (змістом яких виступає зобов'язання, що має виконатися у разі настання страхового випадку) та ін. (Дмитрик, 2004: 107).

У попередньому підрозділі встановлено, що однією із ознак позабюджетних цільових фондів є їх самостійність, при цьому Л. К. Воронова підкреслює, що така самостійність є відмінною від самостійності інших юридичних осіб (Воронова, Кучерявенко, 2003: 176). Позабюджетні цільові фонди здійснюють мобілізацію і використання ресурсів фондів у розмірах і на цілі, передбачені державою в положеннях про ці фонди. Держава визначає рівень страхових платежів, по її рішенню змінюється структура та рівень грошових виплат із соціальних фондів.

Фонди формуються за рахунок внесків. Так, формування бюджету Пенсійного фонду України на момент дії солідарної пенсійної системи сплата таких внесків покладалася на роботодавців, тоді як з переходом до накопичувальної системи пенсійного страхування з (Про заходи щодо законодавчого забезпечення..., 2011) окрім інших джерел формування коштів Пенсійного фонду є, виділено надходження від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що спрямовуються на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у розмірах, визначених законом, крім частини страхових внесків, що спрямовується до накопичувальної системи пенсійного страхування. До прийняття Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 8 липня 2011 року № 3668-VI внески сплачувались роботодавцем (Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи, 2011).

При цьому всі види внесків, що здійснюються до позабюджетних цільових фондів, мають встановлюватись виключно положеннями законів України. Внески, що робляться до відповідних позабюджетних цільових фондів, не є власністю держави, адже не є складовою частиною державного чи місцевих бюджетів, тобто справедливим є висновок, що такі надходження є спільною власністю платників внесків.

Позабюджетні цільові фонди формуються з метою задоволення публічного інтересу, що полягають у задоволенні соціальних потреб людини, що визначають сутність соціальної держави.

Отже, матеріальною основою фінансово-правових відносин є публічні фонди коштів загальнообов'язкового соціального страхування, які не є державною чи комунальною власністю (Нечай, 2001: 40).

Варто зазначити, що і досі відсутній однозначний науковий та практичний підхід до визначення сфери правового регулювання, що має застосовуватись до питання формування надходжень до позабюджетних цільових фондів. О.А. Ногіна обґрунтовує цивільно-правовий статус державних позабюджетних соціальних фондів як повноцінних учасників майнових правовідносин (Ногіна, 2004: 58). На підставі висновку О.А. Ногіною щодо двозначності правової природи позабюджетних цільових фондів, які водночас є і уповноваженими владними суб'єктами, і при цьому мають ознаки учасників цивільного обороту і здійснюють фінансування соціальної сфери у рамках договірних відно-

син (Ногіна, 2004: 24). Натомість заслуговує на підтримку науковий підхід, який базується на доцільності застосування фінансово-правового регулювання, адже основним напрямом діяльності позабюджетних цільових фондів є утворення, розподіл і використання публічних грошових фондів, що є по суті предметом фінансово-правового регулювання (Ногіна, 1998: 41).

Таким чином, позабюджетні цільові фонди належать до категорії публічних фінансів. Необхідно відзначити, що під публічними фінансами розуміються суспільні відносини, правове регулювання яких спрямовано на задоволення публічного інтересу, які виникають в процесі утворення, управління, розподілу (перерозподілу) та використання фондів коштів держави, місцевого самоврядування та інших суб'єктів публічного управління, незалежно від форми власності таких фондів (Фінансове право України, 2004: 57).

Доходи та видатки позабюджетних цільових фондів визначаються у їх бюджеті. Бюджет цільових фондів – це план формування та використання фінансових ресурсів, що надійшли з визначених чинним законодавством джерел. Так, до 1 січня 2019 року в Україні основним джерелом надходжень до Пенсійного фонду є страхові внески до солідарної пенсійної системи. Крім того джерелами формування Пенсійного фонду України є кошти державного бюджету, надходження з фондів соціального страхування, добровільні внески та ін. Зарукування коштів позабюджетних цільових фондів відбувається на єдиний рахунок, з якого вже відбувається їх розподілення на відповідні територіальні управління.

Отже, до структури доходів позабюджетних цільових фондів можуть входити як власні надходження, так і передані кошти. Переданими коштами позабюджетних цільових фондів є кошти державного чи місцевих бюджетів, інших цільових фондів (Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи, 2013: 112).

З метою створення можливостей для виведення державних та місцевих бюджетних коштів на рахунки позабюджетних цільових фондів бюджетним законодавством встановлено, що: 1) органи державної влади та місцевого самоврядування, а також інші бюджетні установи не мають право створювати позабюджетні цільові фонди; 2) забороняється відкриття позабюджетних рахунків для розміщення бюджетних коштів (включаючи власні надходження бюджетних установ) органами державної влади, органами

влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування та іншими бюджетними установами забороняється, крім таких випадків, як : а) проведення аукціонів розміщення тимчасово вільних коштів єдиного казначейського рахунку та коштів валютних рахунків державного бюджету на депозитах Міністром фінансів України за погодженням з Національним банком України в межах поточного бюджетного періоду здійснювати на конкурсних засадах або шляхом придбання державних цінних паперів з подальшим поверненням таких коштів до кінця поточного бюджетного періоду; б) розміщення керівником місцевого фінансового органу тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів на депозитах або шляхом придбання цінних паперів, емітованих Автономною Республікою Крим, відповідною міською радою, з подальшим поверненням таких коштів до кінця поточного бюджетного періоду, а також шляхом придбання державних цінних паперів за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, відповідної місцевої ради в межах поточного бюджетного періоду на конкурсних засадах (ч. 8 ст. 16 Бюджетного кодексу України).

Крім того, як виняток, допускається розміщення закордонними дипломатичними установами України бюджетних коштів на поточних рахунках іноземних банків, розміщення на поточних рахунках у банках державного сектору власних надходжень державних і комунальних вищих навчальних закладів, наукових установ та закладів культури, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, та розміщення вищими і професійно-технічними навчальними закладами на депозитах тимчасово вільних бюджетних коштів, отриманих за надання платних послуг, у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, якщо таким закладам законом надано відповідне право (ч. 9 ст. 13 Бюджетного кодексу України).

Не зважаючи на встановлені обмеження щодо передання коштів державного та місцевого бюджетів до бюджетів цільових фондів практика залучення переданих коштів є достатньо популярною в Україні, зокрема, для формування бюджету Пенсійного фонду України. Так, у 2014 році власні кошти Пенсійного фонду України склали 165 923, 3 млн грн, у 2015–2017 рр. цей показник фактично не змінився, тоді як показник переданих коштів, починаючи з 2014 р. постійно збільшується.

Зокрема, у 2014 році з державного бюджету України до бюджету Пенсійного фонду України було передано 75813 млн грн, у 2015 році – вже 94 811 млн грн, у 2016 році – 142 587 млн грн; з фондів соціального страхування цей показник є таким : у 2014 році – 185, 9 млн грн, у 2015 році – 89,3 млн грн, у 2016 році – 1506, 9 млн грн [9]. Отже, фактично, майже третина бюджету Пенсійного фонду України формується за рахунок коштів державного бюджету, а також за рахунок коштів інших позабюджетних цільових фондів. Покриття дефіциту бюджету Пенсійного фонду України за рахунок коштів державного бюджету чи коштів інших цільових фондів заподіює шкоди забезпеченню фінансування інших соціально значущих витрат (Завора, 2016: 68).

Подібна ситуація спостерігається і із станом формування бюджету Фонду соціального страхування України. Так, у бюджеті Фонду соціального страхування України доходна частина передбачає надходження з державного бюджету у 2016 р. – 26 038 тис. грн (Про затвердження бюджету Фонду соціального страхування України на 2016 рік, 2016), у 2017 р. – у розмірі 29 605 тис. грн (Про затвердження бюджету Фонду соціального страхування України на 2017 рік, 2017), у 2018 р. – 40 279 тис. грн (Про затвердження бюджету Фонду соціального страхування України на 2018 рік, 2018). Окрім надходжень з державного бюджету доходна частина бюджету Фонду соціального страхування України складається з: страхових коштів від сплати єдиного внеску (у відсотковому співвідношенні складає 99,6% у 2016 році, у 2017 році та у 2018 р. – 99,4%).

Аналіз бюджетів Фонду соціального страхування України за 2016–2018 рр. дозволяє зробити висновок про те, що доходна частина покриває суму його видатків, однак необхідно підкреслити латентний характер обліку нещасних випадків на виробництві, для чого у випадку, якщо заподіюється шкода життю та здоров'я працівника під час його перебування на робочому місці. Роботодавці можуть пропонувати оформити відпустку працівникові, щоб відповідно такого випадку не проводилися розслідування причин, що призвели до нього, а також щоб уникнути відповідальності за несплату відповідних страхових внесків до бюджету такого цільового фонду.

Вирішення проблем формування надходжень до бюджетів цільових фондів вимагає проведення ґрунтовних досліджень, спрямованих на прогнозування доходів окремих цільових фондів та планування їх використання. Як було з'ясовано у попередньому підрозділі

функціонування позабюджетних цільових фондів, спрямовано на забезпечення реалізації публічного інтересу, відповідно і забезпечення виконання функцій держави – соціальної, культурної, інформаційної, які є надзвичайно важливими для забезпечення конституційних прав громадян. Саме така надзвичайна важливість забезпечення виконання соціальної, соціально-економічної, культурної та інших функцій держави обумовило обрання для їх реалізації діяльність відособленої самостійної ланки фінансової системи, якою є позабюджетні цільові фонди. Позабюджетні цільові фонди можуть розглядатися як певний «фінансовий резерв» (Финансы, 1995), що є необхідним для держави для забезпечення збереження грошових коштів, що використовуються для пенсійного, соціального забезпечення громадян, вирішення їх житлових проблем, збереження накопичень у випадку банкрутства фінансово-кредитних установ тощо.

Встановлення заборони утворення нових позабюджетних фондів позаяк не означає забезпечення належної підтримки вже існуючих. Грошові фонди позабюджетних цільових фондів є публічними грошовими фондами, формування яких залежить від реалізації державою економічної, в тому числі, фінансової політики.

Залежно від пріоритетних джерел надходжень позабюджетні цільові фонди поділяються на централізовані та децентралізовані. Кошти централізованих позабюджетних цільових фондів використовуються на користь інтересів всього суспільства, до централізованих цільових фондів також можуть належати кошти місцевих бюджетів. Децентралізовані цільові фонди створюються підприємствами, установами, організаціями, і використовуються для створення локальних умов їх розвитку (Шухнін, 2001: 433).

Поділ цільових фондів на централізовані та нецентралізовані обстоюється також Л.К. Вороноюю і М.П. Кучерявенко, при цьому в основу такої класифікації вченими покладається необхідність забезпечення реалізації публічного інтересу і відсутність такої задачі (Воронова, Кучерявенко, 2003: 101).

Залежно від виду цільового фонду визначаються різні стадії формування його бюджету, джерела надходжень і відповідно встановлюються особливості здійснення діяльності з розподілу грошових коштів.

Затвердження бюджетів централізованих позабюджетних цільових фондів здійснюється Кабінетом Міністрів України, тоді як затвердження бюджетів децентралізованих позабю-

джетних цільових фондів відбувається згідно з рішенням органу місцевого самоврядування.

Централізовані та децентралізовані позабюджетні цільові фонди є акумулювання фінансових ресурсів для вирішення конкретних задач і проблем. Їх характерною ознакою є чітко визначені джерела формування, в тому числі чітко визначений перелік підстав можливого застосування коштів державного та місцевих бюджетів, що мають використовуватися виключно у визначених законодавством напрямках та завдань їх створення.

Однією з проблем акумуляції фінансових ресурсів позабюджетних цільових фондів є забезпечення адресності виділення коштів. У цьому аспекті доцільним є наведення досвіду зарубіжних країн. В зарубіжних країнах, на відміну від досвіду України, поширеною є практика створення регіональних позабюджетних цільових фондів. Джерелом формування надходжень до таких позабюджетних цільових фондів є частина прибутку суб'єктів господарювання, що спеціалізуються на видобуванні корисних копалин, а також переробці первинної та вторинної мінеральної сировини. Створення таких фондів вимагається у тих регіонах, які спеціалізуються на видобуванні та переробці природних ресурсів, і у разі якщо через виснаження ділянок надр, чи у випадку економічної нерентабельності вимагається закриття виробництва є наявними спеціальний фінансовий резерв, покликаний забезпечити соціально-економічні потреби відповідного регіону. Такими позабюджетними цільовими фондами є, зокрема, Фонд спадщини у провінції Альберта у Канаді, Фонд перспективного розвитку на Алясці (Сполучені Штати Америки) та фонди розвитку, призначені для структурної перебудови і вирішення проблеми зайнятості, – в Нідерландах (Місцеві фінанси, 2014).

Наприклад, формування бюджету Фонду перспективного розвитку штату Аляска здійснюється за рахунок 25% рентної плати за видобуток нафти, що сплачується суб'єктами господарювання. Використання фінансових ресурсів цього позабюджетного регіонального цільового фонду допускається виключно з метою економічної підтримки розвитку регіону. Діяльність такого фонду не контролюється з боку органів центральної державної виконавчої влади, і є підзвітним лише органам місцевого самоврядування. Організаційно-правовою формою діяльності такого цільового фонду є трастова компанія як складова інвестиційної компанії. Така організаційно-правова форма дозволяє більш ефективно нарощувати акумульований у фонді капітал (Місцеві фінанси, 2014).

Існує практика формування регіональних цільових фондів за рахунок амортизаційних відрахувань комунальних підприємств. Навіть з врахуванням того, що такі фонди поступаються економічній ролі інституту місцевих бюджетів, однак їх функціонування сприяє зміцненню фінансової бази органів місцевого самоврядування й сприяє гнучкості та стабільності реалізації процесу формування їх фінансових ресурсів (Павлюк, 2007: 44-55).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, у контексті зарубіжного досвіду вбачається доцільним відновити в Україні інститут самостійних місцевих позабюджетних фондів і посилити можливості місцевого самоврядування щодо їх формування.

Необхідно також розширити перелік таких фондів, включивши до нього страхові фонди гарантування місцевих запозичень, гарантійні

фонди повернення кредитів, виданих з метою фінансової підтримки малого і середнього бізнесу, амортизаційні фонди для модернізації основних засобів комунальних підприємств. З метою вирішення проблем розвитку територій, які спеціалізуються на добуванні невідтворюваних сировинних ресурсів, актуальним є створення спеціальних фондів конверсії.

Отже, фінансові ресурси позабюджетних цільових фондів акумулюються з врахуванням таких правил, як : визначення виключно нормами чинного законодавства переліку відрахувань до позабюджетних цільових фондів та визнання останніх власністю держави; відрахування до позабюджетних цільових фондів є видом обов'язкових платежів і у їх виконання забезпечується застосування заходів державного примусу; цільове використання фінансових ресурсів позабюджетних цільових фондів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дмитрик О.А. Содержание и классификация финансовых правоотношений : Монография. Под ред. проф. Н.П. Кучерявенко. Харків : Легас, 2004. 160 с.
2. Воронова Л.К., Кучерявенко Н.П. Финансовое право : Учебное пособие для студентов юридических вузов и факультетов. Харьков : «Легас», 2003. 360 с.
3. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 8 липня 2011 року № 3668-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 12-13. ст.82.
4. Нечай А.А. Проблемы правового регулирования публичных финансов та публичных расходов : Монография. Чернівці : Рута, 2004. 264 с.
5. Ногина О.А. Контроль за деятельностью государственных внебюджетных социальных фондов : дис... к.ю.н. 12.00.02. Москва, 1998. 241 с.
6. Фінансове право України : Підручник / Бех Г.В., Дмитрик О.О., Криницький І.Є. / За ред. Кучерявенка М.П. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 320 с.
7. Нечай А.А. Методи розподілення грошових фондів у міжбюджетних відносинах. *Право України*. 2000. №7. С. 57–61.
8. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи : монографія [О.П. Кириленко, Б.С. Малиняк, О.В. Петрушка та ін.]: за ред. О.П. Кириленка, Б.С. Малиняка. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 350 с.
9. Завора Т.М. Пріоритетні напрями політики соціальної безпеки щодо поліпшення стану пенсійного забезпечення в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 4. С. 67–72.
10. Про затвердження бюджету Фонду соціального страхування України на 2016 рік : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 532. *Офіційний вісник України*. 2016. № 68. Ст. 2284.
11. Про затвердження бюджету Фонду соціального страхування України на 2017 рік : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 104. *Офіційний вісник України*. 2017. № 22. Ст. 610.
12. Про затвердження бюджету Фонду соціального страхування України на 2018 рік : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 70. *Офіційний вісник України*. 2018. № 18. Ст. 603.
13. Финансы (В.М. Родионова, Ю.Я. Вавилов, Л.И. Гончаренко и др. / Под ред. В.М. Родионовой. Москва : Финансы и статистика, 1995.
14. Шухнін А.С. Місце публічних грошових фондів у фінансово-правових відносинах. *Держава і право. Юридичні науки*. 2001. Випуск 51. С. 428–434.
15. Місцеві фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.
16. Павлюк К.В. Досвід реформування державних фінансів у нових країнах - членах Європейського Союзу. *Фінанси України*. 2007. № 2. С. 44–55.

REFERENCES:

1. Dmytryk, O.A. (2004) Soderzhanye y klassyfykatsiya fynansovtykh pravootnoshenyi [Content and classification of financial relationships]: Monohrafiya / Pod red. prof. N. P. Kucheriavenko. Kh. : Lehas. 160 s. [in Russian].
2. Voronova, L.K., Kucheriavenko, N.P. (2003) Fynansovoe pravo [Financial law]: Uchebnoe posobyie dlia studentov yurydycheskykh vuzov y fakultetov. Kharkov : «Lehas». 360 s. [in Russian].
3. Pro zakhody shchodo zakonodavchoho zabezpechennia reformuvannia pensiinoi systemy (2011) [On measures to legislatively reform the pension system] : Zakon Ukrainy vid 8 lypnia 2011 roku № 3668-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. № 12-13. st. 82. [in Ukrainian].
4. Nechai, A.A. (2004) Problemy pravovoho rehuliuвання publichnykh finansiv ta publichnykh vydatkiv [Problems of legal regulation of public finances and public expenditures] : Monohrafiia. Chernivtsi: Ruta. 264 s. [in Ukrainian].
5. Nohyna, O.A. (1998) Kontrol za deiatelnostiю hosudarstvennykh vnebiudzhethnykh sotsyalnykh fondov [Control over the activities of state extra-budgetary social funds] : dys... k.i.u.n. 12.00.02. Moscow. 241 s. [in Russian].
6. Finansove pravo Ukrainy (2004) [Financial Law of Ukraine]: Pidruchnyk. Bekh H.V., Dmytryk O.O., Krynytskyi I.Ie. / Za red. Kucheriavenko M.P. K. : Yurinkom Inter. 320 s. [in Ukrainian].
7. Nechai, A.A. Metody rozpodilennia hroshovykh fondiv u mizhbiudzhethnykh vidnosynakh (2000) [Methods of distribution of monetary funds in intergovernmental relations]. Pravo Ukrainy. № 7. S. 57–61 [in Ukrainian].
8. Rozvytok derzhavnoho pensiinoho strakhuvannia v umovakh pensiinoi reformy (2013): monohrafiia [O.P. Kyrylenko, B.S. Malyniak, O.V. Petrushka ta in.] [Development of state pension insurance in terms of pension reform: monograph]: za red. O.P. Kyrylenko, B.S. Malyniaka. Ternopil : TNEU, 2013. 350 s. [in Ukrainian].
9. Zavora T.M. (2016) Priorytetni napriamy polityky sotsialnoi bezpeky shchodo polipshennia stanu pensiinoho zabezpechennia v Ukraini [Priorities of social security policy to improve the state of pensions in Ukraine]. Molodyi vchenyi. №4. S. 67–72. [in Ukrainian].
10. Pro zatverdzhennia biudzhetu Fondu sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy na 2016 rik (2016) [On approval of the budget of the Social Insurance Fund of Ukraine for 2016]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23 serpnia 2016 r. № 532. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. № 68. St. 2284. [in Ukrainian].
11. Pro zatverdzhennia biudzhetu Fondu sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy na 2017 rik (2017) [On approval of the budget of the Social Insurance Fund of Ukraine for 2017]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 1 bereznia 2017 r. № 104. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. № 22. St. 610. [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia biudzhetu Fondu sotsialnoho strakhuvannia Ukrainy na 2018 rik (2018) [On approval of the budget of the Social Insurance Fund of Ukraine for 2018]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 liutoho 2018 r. № 70. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. № 18. St. 603 [in Ukrainian].
13. Fynansy [Finance] (1995) / V.M. Rodyonova, Yu.Ia. Vavilov, L.Y. Honcharenko y dr. / Pod red. V.M. Rodyonovoi. Moscow : Fynansy y statystyka, 1995. [in Russian].
14. Shukhnin, A.S. (2001) Mistse publichnykh hroshovykh fondiv u finansovo-pravovykh vidnosynakh [The place of public funds in financial and legal relations.]. Derzhava i pravo. Yurydychni nauky. Vypusk 51. S. 428–434 [in Ukrainian].
15. Mistsevi finansy [Local finances] (2014): pidruch. / za red. d.e.n., prof. O.P. Kyrylenko. 2-he vyd., dop. i pere-rob. Ternopil : Ekonomichna dumka TNEU, 2014. 448 s. [in Ukrainian].
16. Pavliuk, K.V. (2007) Dosvid reformuvannia derzhavnykh finansiv u novykh krainakh – chlenakh Yevropeiskoho Soiuzu [Experience of public finance reform in the new member states of the European Union]. Finansy Ukrainy. № 2. S. 44–55 [in Ukrainian].